

ՀԱՆԳԻՍ

Վ. Հ. ԲԱՐՍԵՂ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

(Ծն. ի Թևփեղկոյն 1852 Յունիս 1 † 1921 Օդեսսոս 1)

ԲՏՄԱԼԻՐ հոգւով ու սրտի կոկիծով կը գուժենք անդարմանելի կորուստ մը... Բազմաբղիւն անդամ մը պակսեցաւ Մխիթարայ Տունէն՝ յանձին Վ. Հ. Բարսեղ Վ. Սարգիսեանի: Յանկարծահաս ու շանթածիզ թոքատապ մ'էր, որ խլեց անոր թանկագին կեանքը:

Պահելով ուրիշ անգամուան Հանդուցելոյն կեանքի գիծերն ու գրական գործունէութեան ուսումնասիրութիւնը, կը փութանք ըսելու թէ ապրեցաւ ան վանական սքեմին տակ իբրեւ հայեցողական կեանքի ճշմարիտ տիպար մը: Կրօնական հաւատքը, աղքատութեան սէրը իւր վառ սրտին դրասանդ էին: Անկից բարձրացող ամէն աղօթք՝ կարծես բոցերու կեանքն ունէր: Իր յատուկ նկարագիրն էր յառաջ վարել այն ճամբան՝ զոր սկսած էր Աստուծոյ նուիրուելէն ի վեր, քաջ համոզուելով որ կանոնաւոր ընթացքն ու յարատեւութիւնը՝ արգասաբեր կ'ընէ կեանքը՝ և Աստուծոյ հաճելի: Միող ըլլալով ընկերային կենաց և լրջութեան հետ անկեղծ ու զուարթ բնատրութեան տէր՝ հաճելի ընծայած էր ինքզինք ամենուն: Հոս չեն վերջանար սակայն անոր բարեմասնութիւնքը:

Գրական հրապարակի վրայ Հ. Սարգիսեան ծանօթ էր և յարգուած իբրեւ մատենագիր և քննադատ բանասէր՝ օտար և ազգային հեղինակներէ: Չկար նիւթ մը որ չհագորգէր զինքը, մանաւանդ ազգային կեանքի վերաբերեալները: Գլխաւորապէս իր գործունէութեան դաշտն եղաւ Ս. Ղազարու Մենաստանը, ուր վարած է ուսուցչութեան, տպարանապետի և ձեռագրապետի պաշտօնները: Իւր անխնշ ուսումնասիրութեամբն ու ստացած հմտութեամբը արժանացած է ազգային մատենագրական հարցերու շուրջ հեղինակաւոր ծայն մ'ունենալու իրաւունքին:

Բացի բազմաթիւ հմտական ու քննադատական յօդուածներէ՝ որոնք լոյս տեսած են «Բազմավիպ» ի մէջ՝ ընծայած է Հանրութեան շատ մը պատմական, ուսումնասիրական, քննադատական մատենաներ, ինչպէս «Սգարանցիդոս և իւր իսգմադարեան գաղտնիքը», «Երեք քաղաւոր մոզերու գրոշոցն հայկական մատենագրութեան մէջ», «Մխիթարեան Մխարակութեան երկուս-րիւրամիայ գրական գործունէութիւնն և գործիչները», «Ստումեանսիրոյն Մանիքե-Պաղի-կեան թոնրակեցիկներու աղանդին և Գր. Դարեկացոյ րոշորը», «Վննադատութիւն Յովհ. Մանդակունւոյ և իւր երկասիրութեանց վրայ», «Ամանիա քաղաքանիւ և իւր գրական գործոց նմոշներ», «Վարդ Եւսեբիոս Երանելոյ» և այլն: Անշուշտ Գլուխ Գործոցը պիտի կազմէր «Մայր Գուցակ Հայ»: Չնայած Մատենադարանի Մխիթարեանց ի վիճակի՝ պատկանելի աշխատութիւնը, որուն առաջին Հատորը միայն լոյս տեսած է ցարդ, երկրորդը դեռ ընդ մամլով էր:

Խմբագրութիւն մինչ կ'օղբայ անհուն ցաւով իր վաղեմի և ակնանաւոր աշխատակցին մահը, պարտք կը համարի այսու պակակ մը զինչ անոր դամբանին վրայ ի նշան երախտագիտութեան: Տէր, գոր փոխեցեր յաշխարհն կենդանեաց՝ հանգստեան արժանաւորեալ...

Հ. Ղ. ՏԱԵԱՆ